Z historii połczyńskiej kultury

POŁCZYŃSKIE TOWARZYSTWO SPOŁECZNO-KULTURALNE

W roku 1964 powstało Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. Organizacja miała bardzo szczytne cele: Będziemy dążyć do jak najpełniejszej aktywizacji inicjatywy społecznej mieszkańców Ziemi Koszalińskiej dla dalszego rozwoju życia kulturalno-oświatowego. Swą działalnością będziemy się przyczyniać zarówno do szerzenia kultury w społeczeństwie jak też do tworzenia nowych i trwałych wartości kulturalnych, przy czym chodzi tu zarówno o popularyzację wartości kulturalnych i artystycznych, nauki, wiedzy, jak też o ożywienie zawodowej i amatorskiej twórczości (...). Dalsze ważne zadanie Towarzystwa widzimy w szerzeniu wiedzy o naszym regionie, o jego przeszłości... (wyjątki z Deklaracji Programowej KTSK).

Pod koniec lat 60. Eugeniusz Tkaczuk w imieniu „aktywu społecznego Połczyna Zdroju" wystąpił z projektem powołania nowej organizacji – **Towarzystwa Rozwoju Miasta i Uzdrowiska Połczyn Zdrój**. Ostatecznie nowopowstała instytucja przyjęła nazwę **Połczyńskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne** i była oddziałem Koszalińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. PTSK powstało 19.11.1968 r. Pierwszym prezesem był **Jacek Pierzchlewski** (lekarz ze szpitala uzdrowiskowego „Gryf"), wybrano dwóch wiceprezesów – **Leonarda Dobryjanowicza** (fizykoterapeuta) i **Zenona Kaszubskiego** (kierownik miejskiego Domu Kultury), członkami zarządu byli m.in. **Eugeniusz Tkaczuk**, **Izabela Kawalec**, **Barbara Waliszewska**, **Mirosława Chojnowska**, **Jerzy Ludwicki**, **Jan Maj**, **Franciszka Skadorwa** i **Tadeusz Garczyński**. Do towarzystwa przystąpiło w sumie 35 osób z różnych środowisk – głównie lekarskiego i nauczycielskiego; z czasem liczba członków znacznie wzrosła - nie sposób wymienić ich wszystkich. Według danych z początku lat 70. było ich przeszło 120, w 1976 r. - tzw. liczbę „członków rzeczywistych" oszacowano na 115. Początkowo siedzibą PTSK był Miejski Dom Kultury, potem budynek sanatorium „Podhale", w ostatniej fazie istnienia stowarzyszenia – Biblioteka Publiczna im. J. Tuwima.

Towarzystwo działało w kilku sekcjach. Początkowo były to: **sekcja historyczna** pod przewodnictwem Jerzego Ludwickiego (nauczyciel historii z L.O.), **sekcja turystyczno-propagandowa** – przewodniczący Leonard Dobryjanowicz, **sekcja imprezowa** – przewodnicząca Izabela Kawalec (pracownica Uzdrowiska, rzeźbiarka) i **sekcja literacka** – pod kierunkiem Mirosławy Chojnowskiej (polonistka z L.O.). Z czasem nazwy i kompetencje sekcji uległy zmianie, np. połączono turystyczną z imprezową – powstałą sekcję nazwano organizacyjno-imprezową. Zmieniały się też osoby pracujące w poszczególnych sekcjach.

Czym zajmowali się członkowie PTSK? Ich działania określono jako: inspirowanie i materialne popieranie – głównie poprzez kierownictwa zakładów pracy – ważnych i społecznie potrzebnych inicjatyw w zakresie kultury w środowiskach pracy; inicjowanie imprez pobudzających opinię społeczną do działania na rzecz i dla dobra naszego regionu; współzawodnictwo w organizacji wybranych i artystycznie okrzepłych imprez, służących całemu krajowi propagandowo wychowawczo i – jak w przypadku Połczyńskiego Festiwalu Zespołów Artystycznych Wojska Polskiego – pod względem pogłębiania wartości patriotycznych.

Faktycznie, Towarzystwo udzielało wsparcia finansowego wielu inicjatywom kulturalnym (fundowanie nagród, dofinansowanie imprez itp.) – np. Korowody postaci literackich, Fundusz Rozwoju Sportu. Aby „poprzeć działania w zakresie kultury w zakładach pracy" PTSK starało się dotrzeć do jak największej ilości ludzi, którzy mogliby zająć się pracą kulturalną w swoim macierzystym zakładzie. Towarzystwo było inicjatorem, organizatorem i współorganizatorem wielu przedsięwzięć, np. konkursów plastycznych dla dzieci i wystaw ich prac, obchodów majowych Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy, dorocznego Balu Pielęgniarek i wielu innych. Organizacja nie działała sama – nawiązała współpracę z wieloma zakładami i instytucjami, zarówno w Połczynie, jak i w innych miejscowościach. Były to m.in. P.P. „Uzdrowisko Połczyn" szkoły, harcerstwo, Biblioteka Publiczna, MDK (potem Połczyński Ośrodek Kultury), PTTK, Filharmonia Koszalińska, jednostki wojskowe w pobliskich miejscowościach itp.

Propozycje PTSK były skierowane nie tylko do Połczynian, także do kuracjuszy (organizacja koncertów w amfiteatrze i w „Borowince", wieczorki rozrywkowe i taneczne, przedstawienia Zdrojowego Teatru Aktora działającego pod patronatem Towarzystwa, spotkania z ciekawymi ludźmi, prelekcje, odczyty i inne). Bez wątpienia najważniejszą imprezą, o zasięgu ogólnopolskim, przy której pracowali członkowie PTSK był połczyński festiwal (o **Festiwalu Muzyki i Piosenki Żołnierskiej** oraz o **Festiwalach Zespołów**

Artystycznych Wojska Polskiego można będzie przeczytać w jednym z kolejnych numerów „Okna na Powiat").

Inną ważną inicjatywą było zorganizowanie **DKF**-u. Klub istniał krótko, jednak jego powstanie zapoczątkowało tego typu działalność w mieście. 29.01.1969 r. odbyło się spotkanie organizacyjne, powołano wówczas „prowizoryczne władze organizacyjne", stanowili je: Tadeusz Garczyński (pomysłodawca), Jadwiga Maj i Barbara Waliszewska. Nawiązano kontakt z przedstawicielem Federacji DKF-ów - Jerzym Zagórskim. Zawarto umowę z P.P. „Uzdrowisko Połczyn", dzięki czemu klub miał bezpłatnie do dyspozycji salę kinową sanatorium „Podhale". Podczas spotkania 30.03.1969 powołano prezesa klubu – został nim oczywiście Tadeusz Garczyński – oraz zatwierdzono statut. Zorganizowano wówczas kiermasz książek o tematyce filmowej i loterię książkową. Pierwszym filmem, wyświetlanym właśnie tego dnia był brytyjski „Wypadek". DKF zawarł umowę z koszalińską ekspozyturą Centrali Dystrybucji Filmów.

Spotkania odbywały się raz w miesiącu. Działalność klubu była reklamowana – m.in. poprzez plakaty. Ilość członków początkowo wzrastała. Średnio na każdą projekcję przychodziło ok. 40 osób. Byli to wyłącznie dorośli, wśród nich wielu nauczycieli. Dopiero od stycznia 1970 r. do klubu mogła przystępować młodzież ze starszych klas L.O. Aby wstąpić do DKF-u młodzi ludzie musieli wykazać się czymś szczególnym – np. dobrymi wynikami w nauce lub zainteresowaniami. Każde spotkanie rozpoczynało się prelekcją, potem odbywał się seans, na koniec – dyskutowano na temat obejrzanego filmu. Aby rozluźnić nieco atmosferę proponowano klubowiczom kawę... DKF współpracował m.in. z kinem „Goplana". Był zarejestrowany „na prawach kandydackich" w Polskiej Federacji DKF.

Jesienią 1970 r. w „Goplanie" powstało „Kino filmów studyjnych" proponujące ciekawe seanse, natomiast na spotkania w „Podhalu" przysyłano coraz „słabsze artystycznie" filmy. Na efekty nie trzeba było długo czekać: spadła frekwencja, wreszcie, 14.06.1970 r. DKF przestał istnieć. Podczas swojego krótkiego istnienia połczyński klub dyskusyjny zaproponował widzom 13 (!) filmów.

Niewiele osób wie, że pomysłodawcą powstania pomnika ppłk Jana Tałdykina i nadania jego imienia jednej z połczyńskich ulic był ówczesny kierownik MDK, Zenon Kaszubski. Pomysł podchwyciło PTSK i zajęło się jego realizacją. Pomocy udzielili: Prezes MRN, P.P. „Uzdrowisko Połczyn" i młodzież szkolna. Dziś już nie ma ulicy Tałdykina, pomnik zdewastowali wandale. Cóż – inne czasy, inne poglądy - ale wandalizm pozostaje wandalizmem.

Na początku lat 70. w działalności PTSK nastąpił pewien zastój. W 1972 r. dotychczasowy prezes, Jacek Pierzchlewski, zrezygnował ze stanowiska. Odeszło wielu aktywistów – głównie nauczycieli. Nowym prezesem został **Eugeniusz Tkaczuk**. Stopniowo działalność organizacji ożywiła się. Eugeniusz Tkaczuk stał na czele Towarzystwa do 1976 roku, po jego odejściu na emeryturę prezesem został **Tadeusz Garczyński**. Wybrano dwóch wiceprezesów – **Hannę Górską** i **Janusza Hyjka**. Towarzystwo dawało „odrobinę kultury" ludziom w każdym wieku. W 1972 r. zaproponowało emerytom i rencistom spotkania w **Klubie Złotego Wieku PTSK**. Poza spotkaniami przy kawie i herbacie, seniorzy mogli wziąć udział w balu karnawałowym. Towarzystwo ufundowało im 10 bezpłatnych karnetów wstępu na festiwal oraz przyjęło w charakterze „członka zbiorowego" połczyńskich ZBoWiD-owców.

Nie wszystkie zamierzenia PTSK zakończyły się powodzeniem. O ile np. konkursy plastyczne i inne imprezy dla dzieci były przeważnie przedsięwzięciami udanymi, tak np. z konkursami dla dorosłych – różnie bywało. Przykłady? Proszę bardzo: kilkakrotnie ogłoszono konkurs na reportaż o Połczynie Zdroju, dwukrotnie rozpisano konkurs pod nazwą „Połczynianin XXX-lecia" – bez odzewu . Nie tylko konkursy mogły okazać się „niewypałem". PTSK miało kilka planów, które nie doczekały się realizacji, bądź też nie doprowadzono ich do końca: przykładowo Towarzystwo chciało wydawać własny biuletyn, planowało zinwentaryzowanie grobów żołnierskich na miejscowym cmentarzu, miało także zorganizować wystawę pokazującą rozwój Połczyna od 1945 roku. Dlaczego nie dokończono prac nad tymi projektami? Przyjrzyjmy się pracom nad biuletynem. Powstał komitet redakcyjny, zebrano materiały, napisano teksty – i wtedy pojawiły się tzw. trudności obiektywne. Jakie? M.in. brak papieru i... zezwolenia Naczelnego Urzędu Wydawnictw. Biuletyn nie powstał. Mimo niepowodzenia Towarzystwo nie zaniechało działalności wydawniczej – do 1978 r. opublikowało 4 przewodniki i 2 foldery.

Od 1974 r. PTSK współorganizowało Jesienny Złaz Turystyczny „Pożegnanie Lata". Imprezy cieszyły się dużą popularnością – do dziś połczyński oddział PTTK zaprasza na kolejne jesienne wędrówki. W 1976 roku Towarzystwo oraz zakłady pracy ufundowały sztandar połczyńskiemu Hufcowi Harcerskiemu. Z tej okazji zorganizowano „imponującą imprezę", wystąpiły młodzieżowe zespoły artystyczne z całego województwa. W tym samym czasie nawiązano kontakt z organizacją regionalną w Prenzlau (NRD) - umowę z Towarzystwem Inteligenckim „Kulturbund" podpisano ostatecznie rok później. Zapoczątkowało to kilkuletnią współpracę i wymianę →

kulturalną.
W maju 1977 roku po raz pierwszy zorganizowano w Połczynie imprezę o randze wojewódzkiej, mianowicie **Konfrontacje Kulturalne Młodzieży Szkolnej**. PTSK był jednym ze współorganizatorów. Konfrontacje przez wiele lat uatrakcyjniały wolny czas połczynianom i gościom w każdym wieku - nie tylko dzieciom i młodzieży. Nieco więcej na ten temat przeczytają Państwo w jednym z kolejnych numerów „Okna".
Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne od pewnego czasu organizowało w swoich „oddziałach terenowych" **Wojewódzkie Spotkania Ludzi Społecznie Zaangażowanych**. Gospodarzem IV Spotkania (1978 r.) miała być placówka połczyńska. Imprezę połączono z obchodami 10.lecia PTSK. Przygotowaniami zajął się 14.osobowy społeczny komitet organizacyjny. Do prac włączyły się Urząd Miasta, zakłady pracy i instytucje (P.P. „Uzdrowisko Połczyn", szkoły i inne). Z okazji spotkania wybito medal pamiątkowy, wręczony gościom i wszystkim uczestnikom spotkania. Zorganizowano wystawy okolicznościowe: „Ex-Librisy" (ze zbiorów Mariana Sikory) oraz „Piękno Ziemi Koszalińskiej" (fotografie Ryszarda Tomczaka). Część artystyczną zapewniła młodzież z miejscowych szkół i z drużyny harcerskiej oraz zespoły – muzyczny i kabaretowy – PTSK. Połczyn gościł m. in. Wojewodę Koszalińskiego Jana Urbanowicza, przeszło 120 delegatów „ogniw terenowych i środowiskowych KTSK" oraz reprezentantów „Kulturbundu" z Prenzlau.
W 1979 roku PTSK wydało nowy folder o Połczynie Zdroju – po raz pierwszy w trzech wersjach językowych.
Na początku lat 80. działalność Towarzystwa zaczęła stopniowo zamierać, zaniechano również organizowania festiwali. Sytuacja społeczno-polityczna w kraju nie sprzyjała planowaniu imprez kulturalnych. Ostatnie posiedzenie Zarządu PTSK odbyło się w lutym 1981 r. Zawieszono działanie stowarzyszenia, jednak część jej członków nadal prowadziła pracę kulturalną – np. Hanna Górska czy Janusz Hyjek. Wcześniej zaczęto nawiązywać współpracę z Mirgorodem (ZSRR), jednak w zaistniałej sytuacji – zaprzestano zarówno kontaktów z Prenzlau, jak i Mirgorodem. Nastał stan wojenny.
Rok 1983 przyniósł ożywienie w działalności kulturalnej w mieście. 1 marca odbyło się zebranie Zarządu PTSK, natomiast 19 kwietnia – zebranie walne organizacji. Podczas spotkania zaproponowano, aby nową siedzibą Towarzystwa był odremontowany Zamek. Tak się też stało. 7.10.1983 r. Biblioteka Publiczna im. J. Tuwima i PTSK rozpoczęły pracę w „budowli o charakterze pałacowym" przy ulicy Zamkowej 7.
Do maja 1984 prezesem organizacji był Piotr Mańka, następnie jego obowiązki przejęli Hanna Górska i Janusz Hyjek. Ostatecznie, w czerwcu 1985 r., prezesem został **Janusz Hyjek**.
W 1985 roku PTSK współpracowało m.in. z Polskim Towarzystwem Pielęgniarskim (organizacja Balu Pielęgniarek) i z Biblioteka Publiczną. Tradycyjnie współorganizowało imprezy kulturalne w mieście i fundowało nagrody (puchary) uczestnikom konkursów (Korowód postaci bajkowych, Turniej Sztuki Recytatorskiej im. Skamandrytów i inne). Członkowie Towarzystwa włączyli się w prace Komitetu Obchodów 650-lecia Miasta i 300-lecia Powstania Uzdrowiska.
Przeglądając dokumentację Towarzystwa próbowałam ustalić datę zaprzestania przez nie działalności. „Najmłodsze" zapiski dokumentują działalność organizacji w roku kulturalnym 1987/88. Przyjmijmy więc, że w roku 1989 już nie istniała – a może się mylę?
Czym zajmowało się PTSK w (hipotetycznie) ostatnim roku działalności? Podobnie jak w latach poprzednich organizowało i współorganizowało wiele imprez w mieście: Bal Pielęgniarek, konkurs rysunkowy dla dzieci (wyzwolenie Połczyna Zdroju), korowód postaci bajkowych i literackich, majówkę, Połczyńską Wiosnę Kulturalną, koncerty muzyczne, projekcje kina letniego, Koszaliński Październik Literacki... i wiele, wiele innych. Chyba nic nie zapowiadało bliskiego końca Towarzystwa?
Dziękuję panu Januszowi Hyjkowi, Dyrektorowi ds. Marketingu „Uzdrowiska Połczyn" S.A. za możliwość skorzystania z bogatego archiwum PTSK oraz przemiłej Marii Krauze, pracownicy Biblioteki Uzdrowiskowej.

Monika Milczarek

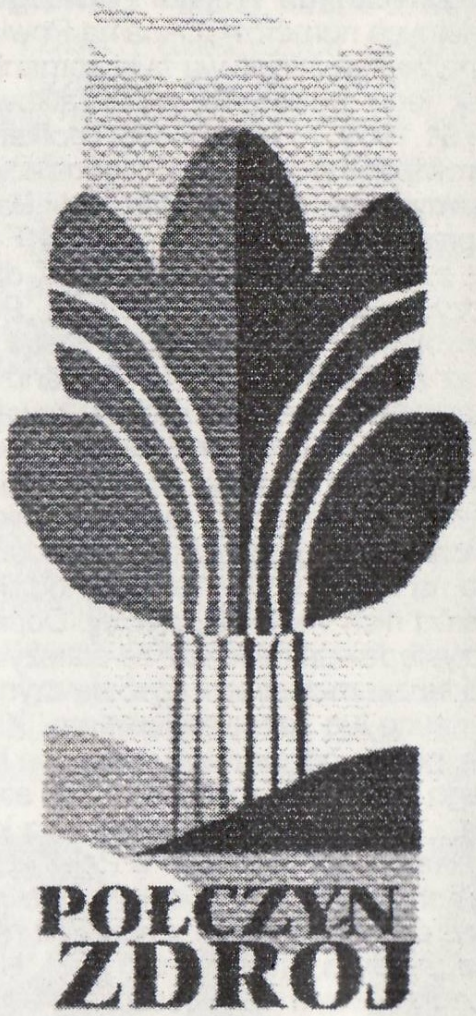

Milczarek Monika : Połczyńskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. Okno na Powiat 2004 nr 7 (15.07.2004) s. 24-26